

Naujienu Antroji Dalis

NR. 858

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXIII METAI

Dienų skeveldros

I.

“Naujienu” korespondentas Los Angeles, Calif., aną savaitę pranešė:

“... mieste, prie Sunset ir Hyperion gatvių, yra krautuvė, kurioje pardavinėjami kariuomenei nebereikalingi daiktai.

Tarp įvairiausių prekių yra knygų — daugiausia įvairūs žodynai. 1945 metų laidos Websterio žodynas kainuoja mažiau negu du doleriai. Tokiomis pat kainomis pardavinėjami ir anglų lietuvių kalbos žodynai: V. Baravyko redaguotasis, Terros leidinys ir Viliaus Pėteraičio sudarytasis, — 1960 metų leidinys. Yra daug ir kitų kalbų žodynų.

Minimos knygos, kaip iš antspaudų matyti, priklausė armijos svetimų kalbų mokyklai, bet dabar, kaip nebereikalingos, pardavinėjamos visuomenei.”

II.

Beje, žodynų kelionė ir likimas yra margas kaip gyvenimas. Vienas tautietis Balčikonio “Dabartinės lietuvių kalbos žodyną” įsigijo per Madridą. Sakysite, Ispanija neturi ryšių su Sovietų Sąjunga? Turėjo ir turi, nes biznis fašistus ir komunistus jungia. Tautietis pasiteiravęs ispanų knygyne gavo teigiamą atsakymą, būtent — nors tonomis okupuotos Lietuvos knygų, ir palankia Pietų Amerikos valiutų tvarka.

III.

“Drauge” str. Pagerbkime lietuvišką knygą rašoma:

“... Vahingtono apylinkėje veikia kelios organizacijos, kurių susirinkimuose kalbama apie namų statybą, dantų priežiūrą ir panašiomis temomis, bet nebuvo girdėti susirinkimo, kuriame būtų svarstomos lietuviškos kultūros ir specialiai lietuviškos knygos problemos.”

IV.

Dar knygų tema. Amerikos vyskupų konferencijas savo nutarimuose siūlė panaikinti vadinamąjį Index librorum prohibitorum. Buvo tos pat nuomonės ir daugelis kitų kraštų vyskupų, bet visus juos “nurašino” žinia iš Vatikano: Vatikanas greitai metu ims leisti kas trys mėn. pasirodantį magaziną, kur vyskupams bus suteikiama informacijų, kas ir kodėl katalikams skaityti draudžiama.

Vieno korespondento patikslinimu, atskirų kraštų vyskupai gaus specialių nurodymų jų kraštų literatūrai ypatingai.

Magazinas vadinsis “Nuntius”.

V.

Kas nutiks lietuviškąją literatūrą Vakaruose? Kas vyskupas instruktuos draudžiamųjų knygų reikalą?

Beje, ar mes turime ką nors Indexe? Kas galėtų painformuoti? ! Lietuvių enciklopedija turėjo tą “smulkmeną” pastebėti, bet 8 tome M. Č. tekalba apskritai apie Indexą. Štai keletas anų pastabų:

Pirmas draudžiamųjų knygų sąrašas buvo paskelbtas Romoje 559 metais “Esmingiau pertvarkytas indexas pasirodė pop. Leono XIII laiku 1900 metais. Paskutinis sąrašas buvo paskelbtas 1929 m.”

Indexas jei ką draudžia, tai draudžia ne tik skaityti, bet ir pas save laikyti.

VI.

Vilniaus “Svytyryje” paduoda toks vaizdelis:

R. Jakubauskienė — Vilniaus miesto ligoninės Nr. 3 vaistinės asistentė. Kol ji turėjo pusantro etato, o dirbo už vieną, buvo viskas gerai: ir kolektyvas sąžiningas, ir vaistinės vedėjas geras. Žmonėms nusibodo Jakubauskienės nuolatinis darbo drausmės pažeidinėjimas, ir jai buvo pasiūlyta sąžiningai atidirbti savo valandas. Tada ji įniršo:

— Jūs, tur būt, nežinote, kur dirba mano vyras? !

Ir pasipylė skundai. Visoms respublikinėms organizacijoms: farmacijos valdybai, milicijos organams, Liaudies kontrolės komitetui. Iš visur skubėjo komisijos, tikrino darbą, rausėsi poperiuose, trukdė žmonėms, kaitino atmosferą, dirgino nervus. Ir išvados: ypatingų trūkumų ar prasižengimų nerasta. Nedidelės, lengvai vietoje be pašalinių įsikišimo pašalinamos klaidos. Ir taip dvejus metus plaukė skundai, dvejus metus labai užsiėmę žmonės gaišo patys ir gaišino kitus.

Nepatenkinta respublikinių komisijų darbo rezultatai, Jakubauskienė eina toliau. Ji raštinga, tur būt, raštingas ir jos vyras (vairuotojas), nes jų abiejų skundai pasiekia Maskvą, TSRS Liaudies kontrolės komitetą, laikraščio “Izvestija” redakciją. Ir vėl vaistinėje komisija, tikrinimai, susirinkimai.

Komunizmas — teroro ir skundų, NKVD ir individualių šnipinėjimų ir “valstybės labui savanorių skundikų” režimas. Trauk bala tą režimą, mums (Nukelta i 2 psl.)

S. KRASAUSKAS

“SIEKIMAS” (grafika)

Priešmirtinis laiškas okupuoto dailininko

PASTABA: Šis laiškas yra pasiekęs vakarus prieš 7 metus slaptu kanalu iš okupuotos Lietuvos nuo dailininko, kuris leido jį paskelbti tik jam mirus. Jis prieš savo mirtį vaizdžiai pavaizdavo Lietuvos dailininko pavergtą likimą, kuris ir po tiek laiko nėra pasikeitęs. Klaidingai vakaruose manoma, kad visi menininkai anapus geležinės sienos gerai gyvena, pasidavę komunistų partijos propagandai. Tai lietuvių kūrėju šauksmas į vakarus: laisvės ir duonos! Tos laisvės pasiilgo net buv. sovietų kruvino caro Stalino dukte — Svetlana, pastaruosiu laiku pabėgusi į vakarus...

Ačiu tau už pastangas mane surasti ir užmegzti ryšį. Teko kitar matyti jūsų Čiurlionio galerijos leidinius, katalogus ir kt. gautus aplinkiniu keliu. Tas jaudina ir stebina, kad jūs ten globojate ir godojate žmogišką ir lietuvišką ugnelę. Toji gauta medžiaga mane pritrenkė. Visa tai šildė ir gaudino. Džiugino ir kuto, kad “amžinas žydas” klajoja, bet kuria, dirba ir pilnas gyvatės, o šeimininkas, kurio pastogėje randatės — duoda moralinę paramą ir sąlygas pagal savo sugebėjimą gyventi, reikštis, mintyt — būti intelektu, būti laisvam.

Gavęs tavo adresą, puoliau rašyti. Rašiau, perrašinėjau, deginau ir niekaip negalėjau jų siųsti. Rašyti dviprasmiškai — tas lygu melui. Neparašyti tiesos — taipogi blefas. Parašyti tiesą, — lygu kilpą sau ant kaklo užnerti. Dabar atsirado progą, kurios panašios laukiau... Pas mus tikrina laiškus ir praleidžia, bet registruoja į bylas...

Klimas grįžo iš Sibiro prieš porą metų ir sėdi Kaune, beveik aklas. Buvo kažkokie diplomatai iš Paryžiaus Maskvoje ir

išklausinėjo apie Klimą, kurie turėjo jam padėti grįžti, bet tiems diplomatams asistavo “angelai sargai” ir Klimas nieko negalėjo pasakyti atvirai ir misijos parama negimusi žlugo. Čia devizas toks: saugokis, kad nesuprastų, kad ką nors kitaip galvoji, nekalbant apie darbą. Apie plepėjimą jau nėra ir kalbos. Žandariškas režimas neatleidžia replių. Žmonės, perėję “demokratinę” mokyklą, įgavo kitą natūrą. Žmogus jau kitas. Nebepažintum. Žingsniai pakaustyti budrumu ir baimė. Tokia mūsų kasdieninė duona. Išmokom, apsiptom, persigimėm, apsiglūsinome, kažkokia vergiška stichija mus apgobė. Galvok ir mintyk kas tau pasakyta ir parašyta. Čia proletariato diktatūra ir čia kartu vadinasi demokratija. Šias dvi sąvokas reikia nešioti viename čemodane — smegeninėje. Inteligentija — visa be išimties turėjo baigti marksizmo — leninizmo universitetą. Siauresniame kurse ir darbininkija. Neturėsi diplomo — trumpas tavo kelias. Čia spaudos lais-

(Nukelta i 2 psl.)

DIENU SKEVELDROS

(Atkelta iš 1-mo psl.)

rūpi žmogus, kurs demoralizuo-
tis randa kuo plačiausią oku-
pantų globojamą dirvą.

Netgi pati "švyturio" redak-
cija duoda daug sakančią ant-
rašę: — Saugokitės, skundikas!
Vienas architektas rašo:

"Kodėl (Vilniaus) studentai
švenčia užsidarę. Tegul įvairių
švenčių proga nusitesia links-
mos karnavalinės eisenos per
senojo Vilniaus gatves. Tegul
žmonės dainuoja..."

Ak, ir dainai reikia laisvės!

VII.

Žiniomis iš anapus:

a. Tilvytis nebeaplanko sa-

vo gimtojo kaimo. Rašytojų
tarpe juokaujama, kad... bijo
Artojų. Juk nepaslaptis, kad
partizanų 2 kartus buvo apsup-
tas ir tik per plauką išlikęs gy-
vas.

b. Baltušis, netekęs ligšiolio
posto, greitai laiku išleisias
"Parduotųjų vasarų" II dalį,
kur bus aptariama jo metai,
praleisti kaip Paleckio pava-
duotojo.

c. Kodėl Šumausko pavaduo-
tuuju paskirtas dailininkas?
Ogi, kai "partiją ir vyriausybę"
ištikis naujos bėdos, Šumauskas
čia pat šūkters Kuzmickiui:
"Papaišyk ką nors liaudžiai pa-
trauklaus!" J. Cicėnas

Priešmirtinis laiškas okupuoto dailininko

(Atkelta iš 1-mo psl.)

vė, čia žodžio laisvė, jeigu smil-
kysi pastatytam stabui ir jam
vienam pagal jo kanoną mal-
das tauzysi. Tuomet tu būsi
laisvas, kol koks kataklizmas
šunų rojų neįvyks — tuomet
krenta molotovai, kaganovičiai,
o su jais ir jų maldininkų ne-
maža dozė. Mūsų nervai yra
peraugę į kitokį audinį. Dau-
giau storžieviški, bukiesni. Jū-
sų nervai, šiomis sąlygomis nu-
vestų tik į beprotnamį.

Kokie yra mulkiajai tie, kurie
pasiryžta nostalgijos traukia-
mi iš už Atlanto grįžti į "Tėvy-
nę". Praėjus mėnesiui, norė-
tum keliais sugrįžti, bet dure-
lės užsidaro — "pameskite vil-
tį, kurie čia įeinatė". Vaikšto
pas paleckius prašyti grįžti at-
gal, bet... Būsime sveiki. Už
Maskvos dar ne visi duoną ir
bulves valgo. O faktas toks:
Meistavičiaus buv. dvaro už-
vaizdas prieš karą atsidūrė Pa-
ryžiuje. Truputį simpatizavo
komunizmui. Perkasi ten mil-
tus tarybinius — žymiai piges-
ni už prancūziškus (ir šilko
maišuose). Sako žmonai: jei-
gu jie čia tiek kainuoja, tai kiek
pigiau jie bus ten, o be to, iš šio
maišo sau marškinius pasisiū-
siu. Pirko maišą, suvalgė mil-
tus, pasisiuvo marškinius, su-
dėjo 8 čemodanus mantos ir at-
vyko į "Tėvynę". Pervaziavus
rubežių, paliko jam tik 2 če-
modanus. Grįžo į tą pačią vie-
tą — jau kolehozas. Jokios pas-
togės prisiglausti. Po poros
savaičių prazilo į vatą ir išsi-
kraustė iš proto. Žmona taip
pat neišlaikė — pasimirė. Te-
gul tau pakaks nors to vieno
pavyzdžio, nes čia tomų apie
tai negaliu rašyti.

Klaikus vergiškas kolūkie-
čių materialiai, bet koks jis
klaikus jam moraliai. Skaity-
kite mūsų spaudą, klausykite
radijo (koks kalbos pakilus to-
nas). Pamatysite kaip čia gra-
žu ir kaip žmogus čia išlaisvin-
tas, laimingas skina kelius į
rytojų. Ir jeigu vakarnose atsi-
randa mulkių, kurie pasiryžta
važiuoti į čia — tegul važiuoja.
Mes jų čia veik nesigailim. Jie
iš čia atgal ir parašyti negali,
nes joks žodis, laiškas nepraeis.

Mūsuose laisvės mintis — de-
magogija. Joje "kūryba", "pa-
žanga" ir "laimė"... Kas ar

kurie klausėsi ar skaitė nikitis-
kas kalbas pasakytas pas jus ir
po to paskelbtas pas mus, tas ir
gavo diplomą suprasti "tiesų" ir
demagogiją.

Pas mus didelis menas ir
mes pasaulio artistai (puikiau-
si) — mes vaidinam ir mobili-
zuojame žiūrovus. Grimas yra
aukštos kokybės, kad pats Coty
(t. y. jo tėvynainių didelė dalis)
ploja Kremliaus kosmetikos
meniui. Apokalipsinė kavalka-
da. Suprasti tą meną gali tik
tas, kas tapo pateptas Krem-
liaus kremu — kuriam odą jis
nuvarė — kuris sumokėjo savo
gyvenimą. Vargas peteliškėms
bėgančioms prie žvakės.

Manau, kad suprantama bus
tau, kad plačiai ir daug parašy-
ti čia laiške neįmanoma. Be to,
mes čia tiek jau apsipratę ir at-
bukę, kad užsitrynė suvoki-
mas kontrastų tarp praėities —
laisvo pasaulio ir mūsų kasdieni-
ško košmaro. Tų skirtumų
sąvoka atgimtų, jeigu atsidur-
tum žmogus vieną metrą už
geležinės uždangos. Kontrasti-
nė atmosfera leisti suvokti vi-
sas esamo gyvenimo konstruk-
cijos detales ir atrasti tai kas iš
čia mūsų akimis jau ir neįma-
toma.

Kalinys per ilgą laiką pasida-
ro atbukęs ir mažai veiklus,
kad nors langas nebūt uždaras,
kad galėtų matyti gabalą mėly-
nės ar šviesos. Intelektualistui
yra tas sunkiausias (čia kalėji-
mas), kad yra dvasios kalinys.
Tavo kūrybos tematika: girks
partiją — forma: sorealizmas.
Tapyboje sek tik Repiną, mu-
zikoje — Čaikovskį, literatūroje
— Gorkį ir taip į ratelį... Toks
pažangus menas lygus 19 šimt-
mečio uodegoje vilktis! Tokia
valia administracijos — činau-
ninko — žandaro, nes jis "ku-
ria" meną, o menininkai ištiki-
mi liaudies sūnūs — su vieno-
du aliejumi galvoja. Kas pa-
klusnus, tas dirba, valgo, turi
mašiną, ordinus ir botagą že-
mesnius ganyti. Gaila, visi ne-
vienodai ir didžiama skursta.
O tas kasdieninis skurdas yra
pas mus vadinamas "laimė".

Kalama yra didžiausia vinis
kasdien ir visur, kad partija ir
vyriausybė globoja meną, re-
nė. Kaip niekad taip dar ne-
klestėjo! Per visą tą laikotarpį,

kiek buvo parodų, niekas iš
mūsų vyriausybės tūzų ar šiaip
kas privačiai iš parodų kas nors
būtų įsigijęs bent kokį kokio
nors dailininko darbą. Užper-
ka tik Kultūros m-ja, bet ar gi
čia rinka? Kiek ji gali užpirkti
ir ar dažnai? Nuperka tik mu-
ziejui. Perkama tik iš pateptų-
jų. Neturi akių — neprileis
tavęs prie aruodo. Patys per-
ka — tie patys užpirko komisi-
joje tie patys kurėjai. Temati-
ka komunistinė — pirk. Įsto-
si partijon, lengviau parduoti,
gyvensi. Tapyti, meluosi, gy-
vuosi. 97% savo darbų esu par-
davęs, žmonėms išdovanojęs
(per visą tą laikotarpį). Dar-
bas pasiovi namuose savaitę ar
mėnesį ir dovanuju. Pirkti ei-
linis žmogus neišgali. Geriems
žmonėms ir atiduodu. Iš to-
kios "bazės" galima spręsti,
kaip gyvenu ir iš ko galiu kurti
ir kaip galiu augti, o be to, rei-
kia dairytis į šalis, kad nepaste-
bėtų, kaip tapai ir ką kuri. Per-
nai buvo įvykis man pirmą sykį,
kad privačiai pardučiau pa-
veikslą (90 x 70 cm.) už 600 rb.
ir nupirkau tik kelnes už tuos
pinigus. Toks yra realizmas —
tokia rinka. Vidutinė alga 600
rb. Geras kostiumas kainuoja
2000 — 3000 rb. Sviestas 27,5
rb. (Tada rublio vertė dar ne-
buvo padidinta. — Red.) Iš to-
kios sumos sunku išsilaikyti, o
kostiumui reikia ilgus metus
taupyti. Baltiniai, patalinės pas
daugumą apverktinam stovy-
je. Kala ir kala mums į galvas,
kad turime būti dėkingi mūsų
"didžiųjų" "broliui", kuris
mus išlaisvino nuo kapitalisti-
nio "skurdo" ir sukūrė mums
"laimingą gyvenimą". Mes
esame verčiami šliaužti pilvais
prieš melą.

"Aušros vartai" veikia. Tai-
pogi šv. Petro — Povilo, Rapolo,
šv. Onos, šv. Mikalojaus ir
žvėryne — Nekalto prasidėji-
mo bažnyčios. Tai rodos ir vis-
kas. Katedroje muziejus. Sto-
vylos naktį nugriautos, trys
kryžiai nugriauti. Kitose baž-
nyčiose sandėliai, dirbtuvės, ki-
nai ir pan. Inventorius velniai
žino kur. Vilnius daug prisista-
tęs, bet su butais didelis badas.
Vis įstaigos. Bet kiek tų priva-
ziavusiųjų iš rytų. Prieš 1-mąjį
pasaul. karą tiek rusų nebuvo
Vilniuje kiek dabar. Kavinių

S. KRASAUSKAS

"NEŠANTIS KRYŽIŲ" (grafika)

ar restoranų su šokiais nėra.
Jaunimui ir mėgėjams bėda.
Be to, viešoje vietoje geriau
kalbėti apie nieką ar orą. Vis-
ko neįmanoma surašyti.

Linkėjimus tavo pažįstamam
negaliu perduoti, nes randu,
kad man būtų blogai. Mikėnas
partinis ir supralotėjęs. Tas,
kuris galėtų savo šulu nors
moraliai palaikyti, yra atbukęs.
Be savo gerbuovystės nieko ne-
mato. Tikras jėzuitas, kaip
daugelis tokių. Kadaisie šie ko-
liodavo Sklėrius, Šlapelius, Gal-
dikus ir kt. už namukus, už jų
"luštumą", kanceliariškumą —
šlandien visi Mikėnai, Mackevi-
čiai, Jurkūnai juos pralenkė.
Karjeristai ir toliau savo pilvo
nieko nemato. Stovi meno vai-
ravimo postuose (mai, partie-
čiai) ir geriausias sąlygas turi.
Raudoni kapitalistai, kurie gy-
vena liaudies prakaitu ir išna-
dojimu. Tai meno dėlės. Ir
kuo daugiau įsigilini į tą koš-
marą, jei prarastum viltį —
skustuvas būtų kitoje pusėje
gerklės. Universitetą, ačiu Die-
vui, perėjau neblogo ir apie to-
kius "seminarus" niekam ne-
galima prasiatarti — nes gra-
bas. O sistema tokia: ant vie-
no žmogaus dirba 10 porų akių
ir tiek ausų. Tų egzekucijų
galima buvo išvengti tik per
persikrikštijimą. Bet kuo gi
žmogus kaltas, kad turi tokią
sąmonę, kad savo sąžinės lai-
sivė yra brangesnė už duoną.

Mūsų dalia dabartinė — tai
"Aidos" finalas. O taip širdis
verkia, kad kur išvažiuoti, at-
sivėpti — grynų oru, atgauti
jėgų. Visos formos į kokias
akys trinasi diena diena yra
tiek senos, tiek primityvios, be
skonio, blogiau už bet kokį
miešioniškumą, kad jauti tik
žvyrą akyse ir dūšioje bei toks
troškulys nusiplauti šviežiu
vandeniu. Ne tai, kad radio
yra užglušinama iš jūsų pusės,
bet gi jokio žurnalo, jokios
knygos nematai, jokio vaizdo,
jokios formos — to pasaulio,
kuris kasdien progresuoja, kas-
dien vis naujai kūrta. Mes liko-
me užpakalyje pasaulio ma-
žiausiai 50 metų laukiniai. Gy-
venu iš to tik bagažo, kurį pasi-

(Nukelta į 3-čią psl.)

Priešmirtinis laiškas okupuoto dailininko

(Atkelta iš 2-ro psl.)

kroviau prieš 20 metų. Žiauri yra dvasinė mirtis. Būdi kartais naktimis, alksti tos laisvės ir verki. Mes kaip kokios larvos maitiname tik šetono karalystę. Niekam' kitam mes nereikalingi. O kiek daug tokių Mikėnų, Mackevičių ir Jurkūnų, kurie vergų lenciūgus šlovina, jie paganiaiūs prie prirakintųjų — nuo Kleopatros stalo numestus trupinius gauna — išgriauztos širdies ir sąžinės menininkai — be jokios tautinės ambicijos — nejaučia save esant satrapų dalimi ir vergais. Tai tik satanizmo menas — tokiu maro voratinkliu apraizgyti tautos ir žmones — nacijas ir kalbas.

Prašau, tave, niekam neskaityk ir neskelbk viso to, ką rašau, kol aš dar gyvas. Tik po mano mirties gali ir prašau tą padaryti. Mūsų ausys (angelų sargų) labai toli girdi ir toli mato, jos žymiai jautresnės už jūsų. Mūsų inkvizicija moka pritaikyti geresnius geležinius batukus kelionėn pas Abraomą negu viduramžiais mokėjo.

Čiurlionio reprodukcijų jūsų galerijai — deja, nėra išleista nieko, o prieškarinių "Spindulio" taipogi kur nesiteiravau — be rezultatu. Stengiuosi prie kiekvienos progos ieškoti, nes jeigu kas turi vieną, tai skirtis nenori. Čiurlionis (prieš kokius 7 metus) buvo bandomas mūsų įtakingų menininkų kaip dailininkas ir muzikas būti nulinciuotas. Komedija trumpai taip buvo prasidėjusi: Iš aukštesnės instancijos paprastai ateina slapta raštas "tą ir tą pravesi". Žemiau stovintieji larnai klauso. Dailės Instituto direktorius V. Jurkūnas šaukia susirinkimą — seminarą. Lektija pirmoji — išstoja pats. Pradedama apibūdinti Čiurlionį... kaip žmogus buvo psichopatas, nemokėjo piešti, nieko jame nėra lietuviško, liaudiško, o tik haliucinacijos, chaosai, nesveiko žmogaus klidėjimai ir tam pan. ir t. t. Ima Čiurlionio seniau išleistą monografiją — pluoštais pakėlęs, išdrasko puslapius... "prašom, draugai dėstytojai, draugai dailininkai, susipažinkite, koks čia buvo dailininkas, koks čia buvo genijus".

"Išdraskytos monografijos lapus išdalino visiems susirinkusiems. Paskui sekė dailininko charakterizavimas apie dailininką su visu sąslavyu. Po to kalbėjo dar kiti. Sekantis seminaras buvo paskirtas po kelių dienų. Turėjo visi pasisakyti apie tai (kaip buvo iš aukščiau numatyta) ir viešai Čiurlionį palaidoti. Buvau pasiruošęs, atėjus eilei, drėbti visą brudą atgal, nors ir rizikavau padėtim ir politiniai. Tačiau... pasisukeliojo čia pat atvykusi iš Maskvos kultūros ministerijon kažkokia įtakinga X boba ir išuostė, kas čia per pučas. Davė taip velnių visiems lietuviškiems vadeivukams, kad klapt! Viskas buvo be cit cit užgesinta. Suprato ji, kad politiškai čia ir Kremlui taps tarp-

tautiniu skandalu. O mūsų nacionalistai ir menininkai batliaižiai, ambicijos nerado savyje.. Štai kaip pas mus aukštai ir humaniškai subudavotas žmogus ir dar menininkas. Štai kas mus valdo. Tai Maskvos mūsų vietiniai šuneliai, kurie yra piktesni mūsų tautai negu svetimi okupantai. Tie vietiniai šuneliai be Maskvos nieko nieko nedaro, tuo labiau politiniame gyvenime paleckiai, snieckai ir kt. mūsų tautos išgamos.

Gimnazijose marksizmo - leninizmo pamokos ir egzaminai; šio egzamino neišlaikęs, tai žiauriausia kliūtis, Universitete ką bestudijuotum — per visus kursus tas pats apie Marksą — Lenina' vėl iš naujo. Šios disciplinos neišlaikimai lygu nieko nemoki, atestato nėra. Rudenį mokyklos varomos į kolchozus bulvių kasti, taip pat ir studentai pagal sąrašus. Išvengti negalima bent kokių žemės ūkio darbų. Baigėi gimnaziją — 2-jus metus turi atidirbti ūkyje, fabrike ar kur kitur — po to turi teisę stoti į universitetą (jeigu priims), Komjau nuolis esi ir turi iš tos partijos atestatą, universitetan pralysi. Eiliniams ir penketukai kartais nemačyja. Egzaminas įstojimui Istorijos fakultetan: Prašau papasakoti apie Gediminą. Ni gu, ni mu! Neišlaikytas. Gi gimnazijoje apie Lietuvos istoriją žmogus nei žodžio negirdėjo.. Jeigu atsakai, iš kur gi tu girdėjai, kur skaitei? Aha, tau rūpi siauras patriotizmas! Toks šienavimas — jeigu iš anksto esi jų "sąrašė". Tau čia ne vieta. Istorija parodys daug naujų puslapių, iš kurių bus rishami tomai to baisaus mūsų gyvenimo. Chaltūra, vagystės kyšininkavimas, protekcijos... Tai fundamentas ant kurių stovi proletariato Rūmai su kruvina žvaigžde ant stogo. Pusė valstybės turto yra išvagiama visokiom formom, visais pavidalais. Kitaip dvėstum badu. Valstybė apvagia darbininkiją, o ši ją. Visur lopo, visur kiaura, visur byra.

Prašei per kitus, kad atsiųčiau savo darbų. Tas būtų labai malonu man, bet kaip persiųsti? Tai tas pats klausimas, kaip pelėms varpelį katei užkabinti. Reiks specialiai dailininkų komisijos ir dokumento, kad: "darbas neturi jokios meninės vertės", tuomet toks gali praeiti. Meno dalykų negalima iš mūsų išvežti. Čia neseniai sužinojau tokį fokusą: Anglijos pasiuntinybė Maskvoje pirkė iš rusų dailininko paveikslą. Rekošetas buvo toks: autorių išmetė iš dailininkų sąjungos. Tas lygu: pavalgei, paskutinį syk. Čionykštėmis, broleli, kategorijomis jei imtum galvoti — sprandą nusiųsi negu suvirškinsi

Guašas kaip ir kitokie mūsų dažai — kokybė šuns verti. Jokio intensyvumo, pigmentai silpnai, daug kas uždažyta anilinu. Maskvoje ir čia tuzai turi ir užsienio "Lefranco" ir "Windsor — Newton" dažų, gi pa-

MAČIULAIČIŲ MARGIUKAS

PASAKOJIMAS

VLADAS MINGELA

(Pabaiga)

Dar viena įdomybė: šunytis išleistas palakstyti mauna tiesiai savo reikalų atlikti. (Pagal šunelį, jo rūpestėliai ir svarbūs ir dideli.) Jis žino kur jo pažįstami draugai šunes gyvena. Jis bėga kartais ir per mūsų kiemą. Bet niekad nesustos, nepabendraus, nors ir Margiuku jį pašauksi — mauna tiesiai, o jeigu varteliai uždaryti, vikriai peršoka per tvorą. Margiukas labai pareigingas.

Mūsų gatvės gyventojai dažnai gardžiai iš to Margiuko pasijuokia. Daugis gėrisi juo, o Mačiulaičiai juo tiesiog didžiujasi.

Kartais Kęstukas dėl ko nors ima verksti, kartais pargriuvęs su dviratuku ima žliumbti. Čia pat jau ir Margiukas: ir šis žliumbia — visa gerklė išsižiojęs kaukia: "Auuūūū! auuūūū! auuūūū!"

Margiukas matyt turi gailią širdį... Ir kai kaukia tikrai pats mačiau — iš jo akių ašaros byra.

Vos tig Kęstukas apsiramina, nurimsta ir Margiukas ir linksmas uodega mostiguodamas, bėginėja aplink, ir neranda geresnio būdo savo šuniškai ištikimybei parodyti — laižo Kęstukui veidą, rankas...

smerktieji ne partiečiai pašo užspalvintu moliu, kitaip aš ir nevadinu.

Būdavo kadaise "Tif" plunksnos — peiliukai linoleumui. Girdėjau nuo grafikų, tokių instrumentų pas mus su žvake nerasi. Tokius instrumentus jie patys gaminasi iš prieškarinių lietsargių stipinų. Gero popierio taip pat neįmanoma gauti. Tik raudonai pateptieji — partiečiai gauna iš savo krautuvių. Piešti visą laiką traktorius, mitingus ir vėliavas, neneša širdis. Jei ką nors kitą tapai, atkreipi į save partijos akį: nekeleli socialistinių laimėjimų! Bėda! Ne menas svarbu, bet vadeivų liniją išlaikyti. Gyvename tik vieną sykį ir nebeturim laisvės kurybiškai pasireikšti, kaip kūrėjai esame pasmerkti mirčiai. Tokia jau mano laimė. Dėkingas likimui, kad dar spėjau pamatyti jaunystėje kitur. Jūs laisvėje žengiate pirmyn su gyvenimu, mes einame atgal. Tame mirties

Kai kaukia Margiukas, tai visi kaimynai, amerikiečiai, žino, kad kas nors nutiko Kęstukui, kad lietuviukas verkia, nes tai daug sykių per dieną pasikartoja.

Apie Margiuką galima būtų daug pasakoti. Prieš pusmetį Margiuką pritrenkė važiuojąs automobilis: sužeidė dešinį petį ir sprandą kiek sužalojo. Ir ant vienos kojos jis ėmė šlubuoti.

Mačiulaičiai jį gydė, kaip tikrą šeimos narį. netoliese yra gyvulių ligoninė ir geras gydytojas veterinorius, labai paslaugus ir nebrangininkas. Aišku, kas jam priklauso — paima. Apgydyt, bet pasekmės liko. O gal tas "arthritis" apniko... Po kiek laiko jis vėl ėmė negaluoti, vos paėjo nabagas, tiesiog gaila buvo jį ir pažiūrėti. Kartais jau labai kentėdamas net kaukti pradėdavo savo skausmą prisimines. Vėl keletą kartų vežė pas veterinorių. Kiekvieną trečią savaitę šunytui reikėjo įleisti po odą vaistų, kiek atsimeinu cortizonu vadinamų.

Po injekcijos Margiukas vėl būdavo linksmas ir patenkintas. Ir taip priprato. Ir kai tik

(Pabaiga 5 psl.)

košmare jokios pažangos, nei žingsnio į šalį, nes būsi apšauktas liaudies priešu. Tavo pažangesnius smegenis išplaus fiziškai ir dvasiniais tortiurais. Mes dvasiniai esame mirę, tik dar kūniškai ginamės nuo bado. Parašiau tau, mielas, gan išsiblaškęs ir gal ne tai ką norėjau iš pačios gelnės. Toji gelnė padengta stora baimės pluta: ar šis laiškas pateks į tavo ar kitų rankas. Gal tai pirmas ir paskutinis laiškas atviro žodžio prieš mano mirtį. Esu visai pasenęs. Mano dienos suskaitytos. Lengviau bus užmerkti akis, žinant, kad šie žodžiai tave pasiekė. Pranešk per mano uošvę. Būk sveikas ir laimingas. Kad dar pasimatytum. Tavo...

Buvo laiku pranešta, kad šis laiškas laimingai pasiekė adresatą. Jis atliko prieš mirtį paskutinį mums patarnavimą: per jį ir savo tautos šauksmą — laisvės ir duonos — išgirdome.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO INSULACIJOS PROBLEMAS

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materioly.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — TEL.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

mūsų žingsniai

LEIDŽIA: SANTARA - ŠVIESA ♦ REDAGUOJA REDAKCINIS KOLEKTYVAS CHICAGOJ
Medžiaga siūsti: Marijai Paškevičienėi, 3308 West 62 Place, Chicago, Illinois 60629. Telef. HE 4-8836

10 METAI

1967

NR. 16 (224)

KINIEČIAI, KINIEČIAI, KINIEČIAI...

Šiandien beveik kiekviename reikšmingesniame laikraštyje ar žurnale užtiksimė komentara arba straipsnį apie Kiniją ir kiniečių pavojų Azijai ir kitiems pasaulio kraštams. Gal iš tikrųjų Napoleono pranašautas "miegantis elefantas" — Kinija pabudo ir savo 700 milijonų kiniečių kojomis sutryps Aziją, Europą, Afriką, Ameriką, įskaitant J. A. Valstybes? Nežiūrint populiariausių šių dienų "pranašų" spėliojimų ir sumaniausių politikų pasaulio ateities prognozę, tenka pripažinti, kad paskutinio dešimtmečio bėgyje tarptautinės politikos centru pasidarė Kinija su savo 700 milijonų kiniečių.

1966 metų spalio mėnesio tarptautiniame vėžio kongrese Toky, nežiūrint to, kad Kinijos gydytojai ir mokslininkai jame nedalyvavo, Kinija buvo pagrindiniu politinių diskusijų objektu. Toky Hilton, New Otani, Okura ir kt. viešbučiuose dažnai buvo galima išgirsti kolegas bejuokaujant: ar ne laikas pradėti mokytis komplikuotą kinų raštą ir kalbą, kuri poros dešimties metų bėgyje gali pakeisti tarptautinę anglų kalbą. Nežiūrint didelės amerikiečių mokslininkų persvaros, suvažiavime japonai ir J. A. V. kiniečiai mokslininkai stipriai atstovavo Aziją, ypačiai genetikos ir biochemijos srityse. Suvažiavimo pirmininkas, anglų mokslininkas Sir Alexander Haddow, kalbėdamas didžiojo japonų patalogo dr. Isikawa ir dr. Yoshida minėjimo proga, pabrėžė ypatingai tą faktą, kad jeigu paskutinių 50-ties metų laikotarpyje Azijos mokslininkai žinias sėmėsi iš Europos ir J. A. V. mokslo, tai šiandien europiečiai ir amerikiečiai mokslininkai nemažai galėtų pasimokyti iš savo buvusių mokinių: japonų ir kiniečių mokslininkų.

Vėžio suvažiavimo metu Toky viešbučių koridoriuose kursavo ir kitas politinis gandas, t. y. Rusijos ir Kinijos karo galimybė. Dalis suvažiavimo dalyvių šį gandą buvo atsivežę iš 1962 metų Maskvos tarptautinio vėžio kongreso, kurio metu rusai neslėpė savo baimės ir rūpesčio dėl grėšiančio karo su Kinija, kai tuo tarpu kiniečiai, kurių Maskvos suvažiavime dalyvavo nemažas skaičius, laikėsi labai ramiškai šį klausimą diskutuojant.

Pakeliavus po Aziją, sunku nepastebėti dviejų labai charakteringų dalykų, t. y. kiniečių valdomų Šanchajaus bankų ir kiniečių pirklių, sugebančių ir per izoliuotas, Japonijos uždarytas duris, praspėkuluoti Hongkongo ir "China Mainland" prekes į Japonijos rinką. Iškeisti Hongkongo dolerius į japoniškas jenas galima tik tai Toky Šanchajaus bankuose. Azijos auksas, kuriuo yra papuoštos Bangkoko šventyklos ir begalinė daugybė Budos šventyklų yra išimtinai kiniečių biznierių rankose.

Hongkonge, kurį galima būtų pavadinti Azijos Niujorku, beskaitlinė kiniečių masė daro didelį įspūdį kiekvienam vakariečiui turistui ir ypatingai tada, kai, pasimetęs nuo turistinės grupės, užklysti į dangoraižiais nusodintus Viktorijos salos arba Kaluno pusiasalio kiniečių pirklių kvartalus. Čia šalia kiniečio milijonieriaus, vairuojančio puošnią Mercedes-Benz mašiną, pastebėsi būrius elgetaujančių vaikų, kurie tau pasisiūlys vienos minutės laikotarpyje sužvejoti į įlankos vandenį įmestą pinigą.

Hongkongo kinietis gydytojas paklaustas, ką jis galvoja apie komunistinę Kiniją, nustebeš pirmiausiai paklaus: "Ar, kolega, klausai apie "China Mainland"? Gavęs iš klausiančio pritarimą, labai dažnai atsakdamas į šį klausimą pastebės, kad ne komunizmas pakeis kiniečius, bet kiniečiai pakeis komunizmą. Paklaustas, ką galvoja apie Maotzetungą ir jo režimą, dažnai atsakys: "Kinija savo kelių tūkstančių metų istorijoje yra pergyvenusi įvairiausių režimų: su imperatoriais, be imperatorių, su maotzetungais ir be maotzetungų ir kad tai nėra nieko naujo Kinijos istorijoje." Įdomu, kad jaunesnės kartos kiniečių tarpe neretai kartojama sekanti mintis: "Kinija vėl turi būti centralizuota.

Centralizuota Maotzetungo valdžia, kad ir bloga, yra geriau turėti negu jokios valdžios. Decentralizuotos Kinijos dramsčiuose vandenyse įvairios kilmės vakariečiai, o ypatingai anglosaksai yra pakankamai prisigaudę Kinijos gėrybių". Iš šių atsitiktinio pobūdžio observacijų Hongkonge, Naujose Teritorijose ir kituose Azijos kraštuose peršasi mintis, kad po Kinijos komunizmo skraiste yra paslėptas didelio laipsnio

Dail. A. PETRIKONIS "TANTALO KANČIA"
(Iš parodos Čiurlionio galerijoje)

Kinijos racionalizmas, t. y. je gali sugriūti Rusijos kolonial - komunizmas.

Hongkonge kiniečiai nereikia didelių simpatijų vakariečiams, bet taip pat labai nemėgsta rusų, nesigailėdami jiems įvairiausių epitetų ir, pagal jų pasakojimus, rusus "China Mainland" kiniečiai daugumoje pravardžiuoja kiaulėmis.

Neišspręstos teritorinės Rusijos ir Kinijos problemos yra viena iš neapykantos priežasčių, bet taip pat negalima paminti socialinių, istorinių ir ideologinių skirtumų. Ar maoizmas turės įtakos į kinietišką jį konfucionizmą, taoizmą ir budizmą parodys ateitis. Galima tikėti, kad dažnai kiniečių tvirtinama tezė, kad kiniečiai pakeis komunizmą, yra teisinga. Taip pat galime tikėti, kad Vakarų Pasaulis, vadovaujamas J. A. V., tą tezė teisingai įvertins ir neįsileis į rusų ir kiniečių konfliktą, kurio pasėko-

je gali sugriūti Rusijos kolonialinė komunistų imperija ir Lietuva gali greičiau, negu kad mes šiandien tikime, atgauti laisvę ir nepriklausomybę.

Jonas Valaitis

LATVIŲ POEZIJA

Š. m. rudenį išėsis "Metmenų" numeris yra skiriamas latvių literatūrai ir poezijai. Čia dedame kelis dabartinių latvių poecių eilėraščius. Iš latvių kalbos vertė Zina Katliškienė.

Aina Zemdega

MANO ROJUS

Mano rojuje nėra, nei Adomo, nei žalčio. Yra tik saulė — saulė tikrai! ir žalias lapų audinys pasaulį atskiriantis nuo mano rojaus.

Veltui jūs klausiat kelio — nesakysiu.

GERA NAUJIENA

ALSS Literatūros Fondas savo leidinių kainas sumažino:

St. Kairio LIETUVA BUDO ir TAU, LIETUVA —	
dabar po	\$2.00
K. Bielinio DIENOJANT ir PENKTIEJI METAI —	
dabar po	\$2.00
TERORO ir VERGIJOS IMPERIJA SOVIETŲ RUSIJA po	75 ct.

Kreiptis į vietos lietuviškų knygų platintojus.

MŪSŲ ŽINGSNIAI

Lyg zuikis mėtau pėdas
į pamiškę,
kur net fygos lapo nereik,
ir obuolius valgau viena.
Bet sėklas numetu
voverei,
kuri juokias iš manęs.

VASARA

Šiom dienom maitinuos
tik saule
ir mėlyna spalva —
saule, lyg duona kvietine,
kvepiančia, šilta,
ir dangaus ir jūros gelme,
kurią saujom pilnom semiu
ir prie burnos nešu,
lyg mėlynės saldžias.

Bet kai panūstu rašyt
eilėraščių,
imerkiu pirštą dangun, kur
mėlyniausia
ir apie visas šias dienas
vieną žodį teuzrašau —
vasara.

Kaip gera gyventi
vandeniu ir saule,
kai net meilės nebetrokšti,
nei kavos — rūgščiai juodos, ar
saldžios.

Rita Galė

VIENISAME KRANTE

Tavosios meilės
Polaidis
Išsiūbuoja visas gelmes.
Potvyniai, atoslūgiai neša
gyvybę
Vienišan krantan.

PABUDIMAS

Rytas švito
svajonių išiliepsnojimu.

Atmerktose akyse
išaugo vaivorykščių sodas,
ir buvo gera vaikščioti jame.

Po šakom sukrito šešėliai.
Juos mėtėm per petį atgal,
ir nebuvo nei vieno skersai
mūs kelio.

Kodėl tu atsigrįžai?

Staiga apie mus
susipynė šaknys ir stygos.

Astrida Ivaska

SAULĖS SALA

I

Pirmą kart saulėj —
kaip svečias iš siaurės
byškus ir nedrąsus mano kūnas.

Pirmą kart saulėj —
kaip aklasis, kurs praregėjo,
Priešinas staigiom gyvenimo
liepsnom.

Pirmą kart saulėj —
virpant, kaip vėlė po mirties,
kuriai leista amžinybės šviesoj
stovėt.

II

Ir jei tu tik sugebi, veidu į
saulę,

taip galvą priglaust prie uolos,
kad kaulas remtūs minkštai į
žemės kaulą,

tau pas motiną nebuvo geriau.
Ežeras saugo ir supa tave.
Ir ugnis, kurią slepi savyje,
dega drąsiau tarp saulės ir
žemės

liepsnojančio glėbio.

Aina Kraujietė

DAIL. VYTAUTAS IGNAS

"ZVEJAI" (Medžio raižinys)

(Iš šiandien atidaromos parodos Chicago Savings b-vės istaigoje)

MAČIULAIČIŲ MARGIUKAS

(Atkelta iš 3-čio psl.)

skausmai jį apimdavo, šuniukas ėmė prašyti išleisti lauk. Pasirodo, kad jis pats vienas išmoko nubėgti pas gydytoją. Tai sužinoję Mačiulaičiai gydytojui sumokėjo vėliau.

Gužrusis šunelis dabar jau žino ką daryti, jei skauda. Tik išleistas, mauna pro duris, kiek

MOZAIKA SU MOTERIMIS

Kaip pilkas lankų akmuo, pilka diena

su pilku dangumi į miestą gula,
ir lietus smulkiais
lašais gatvėj
bepalves dulkes plaka.

Dykos
valandos, kaip senojo Egipto
katės šlapiais plaukais,
prislenka
ir nyksta lange
su manim. Pro šelį senos
moterys, tartum vėjo sulenkto,
įtrauktas pečiūais,
sterbles ant galvų
užtraukusios, brenđa per lietu
ir dulkes.

kojos įkabina, kad ir šlubuodamas. Bėga tiesiai pas gydytoją maždaug apie penkių blokų nuotolį. Pribėga prie savo ligoninės, ima krapštyti duris. Negana to ima loti

— Au! au! au! — loja ir, jeigu ilgai neįsileidžia — gailiai kaukia.

Pagaliau kas nors šunelį pastebi: ar pats gydytojas ar sargas — įleidžia savo nuolatinį pacientą.

Gi Margiukas, nieko nelaukdamas, užšoka ant operacinio stalo ir maldaujančiom akim prašosi pagalbos. Moja priešakinėm kojom ir ima gailiai cypiti.

Gydytojas McHorn jau žino ką daryti. Jis Margiuką pažįsta. Jam aišku, kad jo pacientas labai kenčia nuo jį apėmusio skausmo. Tad ilgai nelaukdamas įleidžia po odą cortizono dozę, o kai kada ir kitus vaistus pavartoja. Po to, paglosto lietuvišką Margiuką. O pacientas pralinksmėja. Nušoka nuo sta-

lo ir skuba prie durų. Jis žino, kad turi būti namuose. Kėstukas jo juk laukia.

Mačiulaičių Margiukas šiandien nepaprastai išgarsėjęs. Kiti net kalba, jog gali net televizijon pakliūti. Apie jį net amerikiečių laikraščiai jau rašė. Tokio protingumo šunes, — tai renybė.

Prieš kelias dienas buvau apsilankęs pas Mačiulaičius. Paklausiau — kur gi Margiukas? — aš jo dvi dienas nemačiau.

Visa Mačiulaičių šeima beveik pravirko, o ypač ponis ir Kėstukas. Pagaliau paaiškino. — Bėgdavo per kaimynų kiemą. O kaimynas, hibilis, nemėgo Margiuko, mat jis turėjo kalikę... Hibilių namie nebuvo. Margiukas, pro atvirą langą išoko vidun. Grįžęs namo hibilis, nieko nelaukęs tvėrė šautuvą ir "Pukšt!" suskardėjo šūvis. Ir nušovė... Taip ir pasibaigė Margiuko gyvenimas.

5 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, MAY 6, 1967

TALINO ĮSPŪDŽIAI IR MŪSŲ RŪPESČIAI

J. JURGINIS

Kam teko nors kartą būti Taline, tas puikiai žino, kiek daug tame mieste istorijos, dailės ir architektūros paminklų ir koks savitas nepakartojamas šio miesto veidas. Tuščia būtų šneka, jeigu mes intumėm ginčytis, kuris miestas gražesnis ar įdomesnis. Talinas, Vilnius ar Ryga? Miesto grožis ir įdomumas priklauso nuo jo pagrindinių, istoriškai susiklosčiusių architektūrinių bruožų, prie architektūros priskiriant gatvių, aikščių, sodų ir kiemų derinį. Maža to: miesto grožis priklauso ir nuo gyventojų kultūros, nuo jų pastangų ne tik jį išsaugoti, bet ir kitiems parodyti. Apie tai ir norėtysi pasikalbėti, lyginant Taliną su Vilniumi.

Pirmą kartą Taliną pamačiau prieš 20 metų. Tada man krito į akis tai, kad senamiestyje labai daug kavinių, krautuvėlių ir knygynėlių. Ir aš tuomet nejučiuomis prisiminiau paryžiečius, kurių reta šeima neturėjo savo kavinės arba bukinisto. Kazkas panašaus 1940 - 1941 metais buvo ir Vilniuje. Savo nuolatinius lankytojus turėjo raudonasis ir žaliasis štralis, Hudnickis, Literatų kavinė. Ten, kur dabar teatrų kasos, buvo kavinė "Jugoslavija", kitoj pusėj gatvės — vyninė "Po laivu". Kavinės turėjo net savo estradinius teatrėlius. Tuo laiku buvo nemaža antikvarų, bukinisų ir gėlių pardavėjų, net žiemą galėjai gauti žydinčių alyvų. Visos šios smulkios įmonėlės Vilniuje išnyko. Taline — išliko; Vilniuje kavinių vardą pasisavino restoranai.

Kai kavinėlis ir krautuvėlis buvo privačios — jos davė pelną, kai pasidarė valstybinės — nuostoliūs, todėl jos ir išnyko. Komercinės išnykimo priežastys aiškios, ir dėl to ginčytis su maitinimo tresto valdytojais nėra pagrindo. Galima tik priminti, kad į kavines Taline kaip ankščiau, taip ir dabar žmonės renkasi daugiau su kaimynu ar bičiuliu susitikti, pasišnekėti, negu maitintis. Gerai pavalgyti ir išgerti taliniečiai, kaip ir vilniečiai, eina į valgyklas ir restoranus. Per ketvirtį amžiaus Vilniuje "kavinės publika" išnyko, o Taline išliko, ir senamiėsčio kavinėlis, gaudamas kapeikas iš lankytojų, neužsidaro. Matyt, duoda pelną, nes jos pilnos nuo ryto iki vakaro. Čia jau turime reikalą ne su komercija, o su papročiais ir tradicijomis. Jeigu kuris mūsų trestas, kilnių tikslų paskaitintas, Talino pavyzdžiu įreng-

tų Vilniuje kelias tokias kavines, tai man rodo, arba jas užplūstų bufetinė publika, arba jos liktų tuščios. Pripratimas — antras prigimimas, čia jau nieko nepadarysi, su tuo tenka skaitytis. Kavinę reikia ne tik įrengti, bet ir padaryti ją sava, mėgiama.

Taline architektūros paminklas ne tik restauruojamas ar konservuojamas, bet ir ieškoma būdų, kaip pabrėžti, atkreipti praivio dėmesį, pasakyti jam, jog tai paminklas ar pagarbos verta vieta. Lentelės prikaimu čia nesitenkinama. Be to, ne visur jų ir prikalsi. Prikalk, kad geras, lentelę prie viso Aukštojo miesto, vadinamo Toompea, arba prie viso senamiėsčio! Ne lentelė, o aplinka, rūpestinga žmogaus ranka pasako, jog tai paminklas, ir priverčia praivį eglis pagarbiam.

Užtenka apeiti Talino Toompea, ir pamatai, kiek čia daug per kelerius paskutiniuosius metus padaryta. Buvusiame nutryplame griuvenomis nubarsytame šlaite dabar įrengtos terasos, aikštelės, žalios vejės. Čia vienur pastatyta bronzinė stornelė, kitur — dekoratyvinė vaza ar skulptūra, iš šaltinėlio padarytas kaskadinis upeliukas. Aukštojo miesto papėdėje pastatyti du nauji paminklai: rašytojui E. Vildei ir Pirmojo profsąjungų suvažiavimo delegatams; šie paminklai jungia praicitį su dabartimi.

Pas mus Vilniuje kol kas visi paminklai yra portretiniai: biustai ar statulos. Jeigu tokių bus statoma daugiau — jie pasidarys vienas į kitą panašūs ir nuobodūs. E. Vildės paminklas — ne biustas ir ne statula, o nuo šlaito į miestą atgręžtos dvi kampu susitautos plokštės, primenančios atverstą knygą. Alegorinį siužetą turi ir paminklas suvažiavimo dalyviams. Ir kitos Talino aikštės pasipuošė skulptūromis. Negalima būtų teigti, kad jos visos yra aukšto meninio lygio; dalį jų sudaro, matyt, dailės instituto studentų diplominiai darbai. Bet geriau tegul tie darbai stovi miesto aikštėse, negu guli kur nors sandėlyje. Jie pratina gerbti grožį, — primena plačiai paplitusią tradiciją: tvarkyti prie paminklo vedančius takus ir puošti juos gėlėmis.

Mes, vilniečiai, neturime už ką savęs peikti arba niekinti; iš svečių mes susilaukiame net pagyrimų. Vadinasi, kitur yra prasčiau. Betgi iš didelio rašto neleistina išeiti iš krašto. O

Gegužės 6 d. paveiksle matomas arklys Damascus dalyvaus Kentucky Derby lenktynėse. Arklio savininkas nori jį nuvalyti, kad gražiau atrodytų.

mes kartais imam ir išeinam: pradedam nebegebėti ir savo darbo, ir savo vardo.

Vilnius turi tokį retą paminklą, kaip senuosius universiteto rūmus. Jau kelinti metai juose šeiminkauja restauracinės dirbtuvės, tos pačios, kurios tvarko paminklus ir vadinasi mokslinėmis. Universitetas sudarė su jomis sutartį dėl kai kurių Istorijos - filologijos fakulteto patalpų remonto. Bet, apsaugok viešpatie, nuo tokio remonto! Jis pasireiškia tuo, kad Smuglevičiaus vardo kiemas jau kelinti metai paverstas šiukšlynu, kurį periodiškai apvalo studentai, organizuodami talkas. Dirbtuvės už tai studentams atsidėkoja, berdamos ant jų galvų visa, ką galima kastuvu pasemti. Nuo remonto pradžios, kurį buvo galima padaryti per keletą mėnesių, universiteto rūmus aplankė tūkstančiai svečių. Kokį įspūdį jie galėjo iš čia išsinešti? Paaškinimas, jog čia remontas, padėties neišgelbsti. Užtenka pasižiūrėti į statybinių aikštelių, ir tuoj suprasi, kokie nevalyvi jos šeiminkai.

Kadangi dirbtuvės, kaip minėta, vadinasi mokslinėmis, tai jos ėmėsi ir mokslinių universiteto rūmų tyrimo darbų, nors to daryti jų niekas neprašė. Jeigu būtų rengiamasi ką nors daryti su universiteto rūmais, tai aš, atrodo, turėčiau žinot, nes esu prie Kultūros ministerijos sudarytos paminklų restauravimo tarybos pirmininkas... Apie kokius nors planus aš nieko negirdėjau.

Universiteto rūmų "tyrimas" pasireiškia tuo, kad čia vienur, čia kitur numušamas tinkas arba iškalama skylė sienoje, sužalojama pastato išorė, priteršiami kiemai. Toks sienų iškramtymas, kokių "pasipuošė" senieji universiteto rūmai, mano nuomone, yra sayamokslų darbas, toli atsilikęs nuo naujosios mokslinio tyrimo metodi-

kos. Minėtą "tyrimą" reikia laikyti savivaliavimu arba nesusipratimu, atsiradusiu dėl "išėjimo iš krašto".

Taline tokių nesusipratimų, atrodo, nepasitaiko. Ten panašiais atvejais vadovaujamosi archeologinių tyrimų metodais, patikrintais Tarybų Sąjungoje ir užsienio valstybėse.

Takai aplink Talino Toom-

(Pabaiga iš 8 psl.)

SIŪSKITE PINIGUS

I LIETUVĄ

PINIGAI SIŪSTI PER
GRAMERCY

Iteikiami gavėjui kaip PINIGAI per Bank For Foreign Trade, Maskvoje.

JŪS ESATE SAUGŪS TIK SU FIRMA TURINCIA LEIDIMA. JOKIŲ TARPININKŲ, JOKIŲ PASLEPTŲ RINKLIAVŲ. MŪSU 20 METŲ VEIKLA BIZNJE GARANTUOJA JŪMS PATENKINTĄ PATARNAVIMĄ.

Visos perlaidos pilnai garantuotos ir apdraustos.

Turi Bankų Dept. leidimą ir apdraudą.

Apsidraudę \$20.000.00.

Oficialios USSR kvitos pasirašytos gavėjo.

Pristatoma per 2 savaites. Jokių atskaitymų.

Kursas:

9 rubliai už \$10.00

Iki \$30.00 — \$2.75

Virš \$30.00 — 10%

GRAMERCY SHIPPING, INC.
744 Broad St., Newark, N. J.

NAUJIENA

NAUJIENA NAUJIENA

JŪS GALITE GAUTI DOVANŲ PAŽYMĖJIMĄ ISIGYTI BUTĄ.

Visos kainos apytikrės. Isikraustyti galima maždaug laike 18 mėnesių. Visi butai kartu su virtuve, maudymosi, sanitariniu kampu, foyer ir sandėliuku.

Kainos maždaug:

Vienas kambarys: \$2550.00
Du kambariai: \$4235.00
Trys kambariai: \$6050.00

GRAMERCY

(Isteigta 1945)

118 E. 28 St. New York, N.Y.

Jau išėjo iš spaudos ir galima gauti knygų rinkoje

AMERIKOS LIETUVIŲ POLITIKA

Dr. Kazio Šidlausko knyga apie Amerikos lietuvių pastangas daryti įtakos į krašto politiką. 102 psl. Kaina \$1.50.

Knygos bus išsiųstos, jei \$1.50 čekis arba Money Orderis bus pasiųstas tokiu adresu:

NAUJIENOS,

1739 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608

MOTINA

Gamtoje besiskleidžiant pavasario gyvybei, daugelyje kraštų švenčiama ir Motinos Diena. Šioje dienoje norima išreikšti pagarbą moteriai — motinai ir parodyti jos nekasdienišką veidą. Gegužis yra gamtos atgimimo mėnuo, todėl jis tinka būti ir motinos mėnesiu.

Žodį Motina kiekvienas sa-vaip supranta. Mano supratimu, motina yra: moteris, gyvybės arba pradžios šaltinis, pranokėja, atnaujintoja. Motinai gamtos yra pavesta kilniausia ir garbingiausia pareiga. Motina yra ne tik naujos gyvybės nešėja, bet ji yra naujo žmogaus pirmoji maitintoja, augintoja ir auklėtoja. Motina vaikui yra simbolis ir švyturys. Ji savo motiniškais spinduliais vaikui šviečia ir tamsią naktį. Dante viename savo veikale motinas vadina angelais sargais žemėje, kurie savo vaikus pridengia rūpestingumo ir meilės sparnais.

Motinos diena yra švenčiama, kad pabrėžtume tą gilią meilę motinos širdyje. Toje dienoje jai suskinami pirmieji žiedai, iš jų nupinami gražiausi vainikai ir jai skiriami gražiausi žodžiai. Bet ar tas jai atlygins už jos kančių, rūpesčių ir nemigo naktis? Ne. Nors ir žvaigždes nuo dangaus surinktumė, jai per pigus būty ir laurų vainikas, kuriuo senovėje buvo vainikuojami didvyriai. O tu pavergtoji, motina! Tu didvyrių ir knygnešių žemės, motina! Tu motina, Sibiro tremtinė! Tu atskirta nuo savo vaikų tapai klajūne motina.

Tavo vardas, lietuvi motina, eina per visą lietuvių tautos istoriją. Juk Lietuva vadinama didvyrių žemė. O kas tuos

didvyrius išaugino, jei ne lietuvi motina. Kas pagimdė didžiuosius Lietuvos kunigaikščius, prieš kuriuos drėbėjo Europa. Kas pagimdė savanorius — kūrėjus, kurie 1918 - 19 metais atnešė Lietuvai laisvę.

Pagaliau lietuvi motina nenulenke savo žilos galvos prieš prispaudėją maskolių ir negarbino svetimų dievų. Ji pasislėpusi nuo žandarų su savo mažaisiais skaitė Aukso Altorių. Apie tai mums primena dailininko Rimšos Kūrinys — Lietuvos mokykla.

P. Dirks

Sukaktuvinių metų giesmių tekstų konkursas

1968 minėsime didelės reikšmės Lietuvos Nepriklausomybės atstatymo 50 metų sukaktį. Ją švėsdami, turime siekti ne tik tautinio dvasinio savo pakilimo, bet ir kūrybinių laimėjimų. Šiam tikslui PLB Valdyba skelbia sukaktuvinių metų lietuviškų giesmių tekstų konkursą.

Paskirtis

Sukaktuvinėmis giesmėmis siekiama kuriuo nors atžvilgiu atžymėti Lietuvos Nepriklausomybės atstatymo 50-ties metų sukaktį. Tekstų autoriams paliekama motyvo ir formos pasirinkimo laisvė. Tačiau autoriai turės galvoje, kad viena sukaktuvinė giesmė skiriama suaugusiųjų chorams, o kita lituanistinių mokyklų chorams.

Giesmė čia suprantama ne bažnytine, o patriotiškai tautine prasme.

Rankraščio paruošimas

Tekstai turi būti parašyti mašinėle ir pasirašyti slapyvardžiu. Atskirame voke užlipinama autoriaus pavardė, adresas ir telefono numeris. Giesmių tekstai turi ribotis maždaug 16 eilučių, bet bus taip pat toleruojami ir nedideli nukrypimai. Tas pats autorius gali dalyvauti ne daugiau kaip dviem giesmių tekstais kiekviename chorui. Nelaimėjusiųjų autorių voka su pavardėmis nebus atplėšiami.

Konkurso adresas

Rankraščiai siunčiami šiuo adresu: Suaugusiųjų Chorų Giesmės Konkursui (arba: Mokyklų Chorų Giesmės Konkursui) % Juoz. Stempužis, 4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121.

Konkurso laikas

Paskutinė data rankraščiams įteikti — 1967 liepos 31 diena (vokuose pašto anspaudu data).

Premijos

PLB Valdyba už premijuotąjį tekstą suaugusiųjų chorui skiria 50 dol. ir už premijuotąjį tekstą lituanistinių mokyklų chorui — 100 dol. Tam pačiam autoriui gali būti skiriamos abi premijos. Premijuotieji tekstai lieka PLB nuosavybė, bet autoriams teikiama laisvė juos dėti į savo poezijos rinkinius.

DAIL. ALF. DARGIS
(Iš parodos Standard Federal patalpose)

Premijos įteikiamos 1968 PLB Seime.

Jury komisija

Į konkurso jury komisiją yra pakviesti ir sutiko įeiti Aldona Augustinavičienė, Vacys Kavaliūnas ir Juozas Stempužis. R.

TIKRAS ANEKDOTAS

Į Neringą išlitiniavo gerai įkaušęs vyras ir užsirioglinęs ant taburetės paprašė įpilti. "Gaila, tamsta", pasakė bartenderis, "jums negaliu duoti". Vyras nieko nesakęs išėjo pro pršakines duris ir po kelių minučių grįžo pro šalutines ir vėl paprašė jam įpilti, gaudamas iš bartenderio tą patį atsakymą,

"Gaila, bet aš tamsta negaliu duoti". Vyras vėl išėjo ir po minutės kitos vėl grįžo šį kartą užpakalines duris ir vėl paprašė įpilti.

Bartenderis visišškai piktai susuko: "Tamsta, aš tamstai sakiau kartą, sakiau dukart, o dabar sakau trečią ir paskutinį kartą, kad tamsta esi girtas, dėlto negali daugiau gauti. Dabar lauk iš čia ir daugiau nei kojos!"

Nustebęs girtasis žmogus paklausė: "Kaip gi čia dabar, nejaugi tamsta vienas kiekvieną taverną šioje gatvėje aptarnauji?..."

● Didžiama gero elgesio atvejų priklauso nuo blogos sveikatos.

KODEL KUMSKIS PRALAIMĖJO?

Šis klausimas rūpi kiekvienam lietuviui. Giliąsias pralaimėjimo priežastis rasite aprašytas Dr. K. SIDLAUSKO knygoje AMERIKOS LIETUVIŲ POLITIKA. 102 psl. Kaina \$1.50. Dr. Sidlauskos knygą galima gauti NAUJIENOSE. Knyga bus išsiųsta, jei atsiųsite čekį arba Money Orderį tokiu adresu:

NAUJIENOS,

1739 So. Halsted Street, Chicago, Illinois 60608

Dešimts ar daugiau egzempliorių užsisakiusiems platintojams duodama nuolaida.

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILLJONUS dolerių savo apdraus- tiems nariams.

SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyvybės apdraudą ir ligoje pašalpą, kuri yra pigi, nes SUSIVIENIJIMAS neieško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.

SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdrauda tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudas nuo \$100.00 iki \$10,000.00.

SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudą - Endowment Insurance, kad jaunuolis gautų pinigus aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.

SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už \$1,000.00 apdraudus tik \$3.00 mokesčio metams.

SLA — AKCIDENTALE APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asmenims, rekomenduojama lietuviškų KLUBŲ ir draugijų nariams. Už \$1,000.00 akcidentalės apdraudus mokestis \$2.00 į metus.

SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijų. Kreipkitės į kuopu veikėjus ir jie plačiau pasiūks apie SUSIVIENIJIMO darbus

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA
307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10001

Pilnai garantuotas pinigų siuntimas į Lietuvą

PER VNEŠPOSYLTORG
IŠTAIGĄ MASKVOJE

US DOLERIŲ PAŽYMĖJIMAI

Pirkimui specialiose krautuvėse apie kurias jūs esate jau daug girdėję. Jūsų giminės galės pasirinkti iš geriausios rūšies amerikoniškų, vakarų Europos ir vietinių prekių, kaip: maisto, tekstilės, drabužių ir daug kitokių reikmenų. DOLERINIŲ PAŽYMĖJIMŲ VERTĖ YRA DVIGUBAI DIDESNĖ NEGU RUBLIŲ. O KAINOS SPECIALIOSE DOLERIŲ KRAUTUVĖSE YRA PER PUSĖ SUMAZINTOS. Dolerinės krautuvės randasi kiekviename didesniame mieste. Jei kur nebūtų tokios krautuvės, gavėjas gali pirkti prekę paštu.

BE

JOKIO PAPILDOMO MOKESČIO nei siuntėjui, nei gavėjui, nes visas siuntimo išlaidas apmoka Vneshposyltorg. Nėra ribota. Galite siųsti bet kokią sumą ir daug kartų.

UŽSISAKYKITE DABAR
TIK PER

INTERTRADE
EXPRESS CORP.

125 East 23rd Street
New York, N. Y. 10010

Prašykite nemokamo katalogo.

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

Dabar ir A. Petrikonio eilė

Šį vakarą atidaroma jo paroda

Meno šaltiniai niekad neišsenka, bet plaukia platesne arba siauresne srove. Vos tik spėjus užsidaryti daili VI. Vaitiekūno apžvalginė paroda Čiurlionio galerijoje Chicagoje, šį vakarą 7:30 val. ten pat atidaroma dail. Antano Petrikonio paroda.

Dail. A. Petrikonis gimė Lietuvoje Dzūkijoje. Po II pasaulinio karo laimingu sutapimu atsikūnė Anglijoje. Ten jam ir teko ilgiau pastudijuoti dailės meną. Net ir parodose dalyvauti. Prieš keletą metų atvyko į Chicago ir čia pradėjo aktyviai reikštis dailės srityje: dalyvauja savųjų ir kitataučių grupinėse parodose, o prieš metus laiko buvo surengta jam paroda "69" Meno galerijoje, taip pat Chicagoje. Ši jau antroji platesnio masto Petrikonio paroda, kurioj pamatysime vėlesnius jo tapybos bei kita medžiaga atliktus darbus.

Dail. A. Petrikonis anksčiau su savo darbais pasirodė, kaip neabejotino talento dailininkas, nors lėtai, bet jau parodė platesnį žodyną tapyboje. Iš anksčiau matytų Petrikonio darbų, matome jo emocijų veržlumą galvtruikiškai, skubiai išsilieti, kaip daro veiksmo tapytojai (action painters): jiems užtenka pagauti daikto kilmę ir to užtenka visam paveikslui sukurti. Petrikonis dar nėra "abstraktistas", nei "veiksmo dailininkas", jis labiau linkęs prie ekspresionizmo, nes abstraktinis darbas nėra reprezentacinis. Petrikonio paveiksai daug reprezentuoja. Ir abstraktas nėra iš nieko, bet turi enig-

natinio daikto kilmę, pvz. priklauso nuo kokio nors žinomo daikto arba daiktų šaltinių, iš kurių dalinai paaikškėja visa enigmatinė sistema (kompozicija). Todėl abstraktius darbus dažnai pavadina "stalu", "automobiliu", "muzikantais" ir pan. Petrikonis spontaniškai (dažnai taip) savo paveikslus kuria nuo daiktų kilmės, bet ne visuomet daiktui ar daiktams pozuojant. Kiti sako: ex tempore.

Dailininkas A. Petrikonis išstato 52 savo naujus spalvingus kūrinius.

Geriau bus, kai pamatysime jo parodą, tada gal ir plačiau bus galima pasikalbėti.

Parodą surengė Amerikos Lietuvių Dailininkų Sąjunga.
m. š.

KITOS PARODOS CHICAGOJE

— Dail. Vytauto Igno darbų paroda tą pačią dieną (gegužės 6 d.) atidaroma Chicago Savings and Loan Association Meno galerijoje, 6245 So. Western Ave. Parodą rengia Korp! Gintaras. Išstatoma apie 40 tapybos ir grafikos darbų.

— Dail. Alfonso Dargio paroda vyksta Standard Federal Savings taupymo bendrovės patalpose, 4192 Archer Ave.

— Dail. Kęstučio Zapkaus paroda Kazimir gallery, 620 N. Michigan Ave. Paroda tęsis iki gegužės mėn. 12 d. Išstatyta keletas didelio formato drobių ir 8 mažesni.

DAIL. ANTANAS PETRIKONIS

Iš šiandien atidaromos parodos Čiurlionio galerijoje Chicagoje.

"PEISAŽAS" (Tapyba)

DAGYS

"MUZIKANTAS"

(Skulptūra)

Leidžiama Dagio knyga

Jau atiduota spaudai skulptoriaus Dagio knyga — albumas. 11" x 8 1/2" formato, 144 puslapių su 135 nuotraukomis. Darbą atlieka Georgian Offset spaustuvė Toronte, Kanadoje. Kaina \$6.00. Knyga rinkoje pasirodys gegužės mėnesį. Užsisakyti galima pas autorių: Dagys, 78 Chelsea Ave., Toronto 9, Ont., Canada.

TEXAS MILIJONIERIUS

Vienas Houston, Texas, milijonierius žibalo versmų savininkas turi šešis Rolls-Royce automobilius. Vieną dieną vienas reporteris pastebėjo milijonieriaus garaže tik penkis automobilius ir paklausė savininko, kur šeštasis. "O, tas šeštasis", atsakė magnatas. "Kiekvieną kartą tūkstantį mylių pravažiavus, mes jį siunčiame atgal į Londoną ištepti".

TALINO IŠPŪDŽIAL...

(atkelta iš 6 pusl.)

pea pasipuošę elektriniais žibintais, pagamintais pagal senoviškus pavyzdžius. Vilniaus senamiestis taip pat turi žibintus, atrodo, senoviškus, tik ne senoviškai pagamintus ir visai ne senoviškai pakabintus. Žibintai kas vakarą būdavo uždegti. Tai padarydavo vyrai — žibintininkai, kurie, eidami žibintų uždegti arba jų užgesinti, nešdavosi su savim kopetėles. Jeigu žibintas būdavo įtaisytas ant stiebo, tai stiebo viršus turėjo skersinį kopetėlėms atremti. Tokius skersinius Talino žibintai turi. Kabinant vilniškius žibintus, buvo žiūrima, kad jie atrodytų senoviškai: yra pakabintų nevienodame aukštyje ir net arkose. Bet arkoje pakabinto žibinto žibintininkas nebūtų įstengęs uždegti. Taline daugiau paisoma istorinės logikos, gi pas mus kartais pasikliaunama nuovoka.

Aš nenoriu sakyti, kad miesto grožio išsaugojimo galima mokytis tik iš Talino, nes tai ko gero užgautų mūsų ambiciją. Galia tik priminti, kad iš visų tarybinių (suprask: okupuotų. J. C.) Pabaltijo respublikų archeologijoje, etnografijoje ir kraštotyroje pirmąja Estija. Manau, kad tai padarė įtakos ir Talinui išsaugoti takiam, koks ("Literatūra ir Menas")

GERAS PATARIMAS

"Kaip jūs manote, ponas daktare, ar man imtis tapybos ar poezijos?"

"Žinoma, tapybos, mano mielas, žinoma tapybos!"

"Tai tamsta būsite matęs mano tapybos pavyzdžius?"

"Na ne, tapybos pavyzdžių aš nesu matęs, bet esu matęs tamsos poezijos pavyzdžių."

8 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, MAY 6, 1967